

Gargulec abo rzigocz ...

Sobota niyskoro na łodwieczerz. Zicnōłech sie na szeslōngu, kole mie glaska biyru, jakosik ojla gōrzołeki, gawca sie we telewizyjo i łoroz ... słysha jak jedna gryfnō żōrnalistka rzykła cosik do drugij, przeciepla ji, coby niy bōła takim gargulcym. Łocuciōłech sie wartko ze mojij drzimoty, prziszōłech do sia i w łoka mrziku napoczniōłech medikować, co tyz to je tyn gargulec, abo skany sie bierōm te gargulce? Wy miarkujecie, co to takigo? Ja ? To – posuchejcie, co jō ło tym wiym. A można niy? To tym barzij posuchejcie, bo tuplowanie tego niy byda eklerowōł!

Nō, ta cōłko gyszichta kwie Gargulcōw napoczynō sie razinku gynał godzina poścmywku piōntygo mōja anno domini 1086. Piyrszy Gargulec, take jakiesik skuplowanie Nosferatu, Tzimisce i Gangrela łostōł stworzōny, ugrōntowany bez seriō ćmywnych cyrymōnijōw niy do łogłondaniō ani drzewiyj, ani niyskorzij. Co to tyż tak gynał sie stanyło po tyj cōłkij cyrymōniji, niy miarkowōł żōdyn krōm niyjakich Tremere i Rady Siydmiuch, kierō ci to tyż ta cōłko cyrymonijō łodpawiōła. Plytnie i ślychy prawiōm, co nałōnczōs tyj cyrymōniji poświyncyli tyż srogi łobiukt mianowany „gałyńziōm Diedne”, strōmym życiō, bōńdź tyż hasiym nōdziyji, zalyżnie łod tego, fto łozpawiō ta gyszichta. Ale bez zglyndu na to, eżli to bōła prowda abo niy, zdō sie, co Tremere niy byli w sztandzie (abo można i niy kcieli) tuplowanie powtōrzić te ekszperimynta. Wrōz ze glajchōm cyrymōnijōw, łosmiuch dōwnych magōw i czarōdziyjōw kōzało swojemu stworzyniu „pōjńś i plōngnōńć sie”! Piyrszy Gargulec stōmpiōł pomiyndzy wiyśniōkōw – wieluch przewiyrzgnōł. Kajsik już po tygodniu Tremery mieli cōłko hormijō niywōlnikōw, usuchliwych łoddziałōw we wojnie z Inconu.

Bez wiela, wiela łōt Gargulce sużyli Tremere bez wahaniō. Byli ci łōne łochrōnōm, asistyntōma we laborach i szumnymi wojōkami. Tremere ale mieli jich ino za nyndzne norychty. Gargulce juzaś niy pokazowali niyusuchliwości; byli richticznymi sugami. Tyn łobrōz niy je ale richticzny, bo kajsik tam we głymboczynie duszy Gargulce gorszyli sie festelnie na Tremere.

Niyzadowolninye i zgōrzkniāłōść rośli pomiyndzy Gargulcami ale skorzij piyrszyj godziny piytnōstego wiyka żōdyn ze Tremere niy zdōwōł se sprawy z tego. I Gargulce jak jedyn chop powstali prociw kōždymu zborowi Tremere. Nastōła noc rzyzi i zbrōdni. Tyj nocy jedna trzeciō klanu Tremere i bez połowa klanu Gargulcōw kipla, bōła zatrzaśniyntō. Ino śćwierć wszyjskich Tremere łostała na świycie achnet wszyjske Gargulce, kere jece łostali kajsik ci sie we świycie potracyli.

Bez nastympne trzista łōt Gargulec byli skukane, wdycki tyż wtōpiali sie we skały, we felsy srogich gōr. I pomaluśku rośli w siyła i zastympowali tych, kierzy byli stracōne przy tyj rebeliji.

Ale tyż przy napoczniyńciu siedymnōstego wiyka Gargulce napoczli sie pokazować inkszym ze familije. Nōjprzodzij po dwōch-trzech a niyskorzioj i po dwadziestuch pokazowali sie na cōłkim starym i nowym świycie. Ku tymu jece

napocзли sie pokazować ksiōnżōm i arcybiskupōm jako wojoki do naimaniō. I bezmać tako rōla majōm do dzisiōj.

Szłoby sam jece mocka gōwyndzić ale cosik mi sie zdo, iże tego na dzisiōj styknie, bo tak po prōwdzie je ci to festelnie staro gyszichta wypokopiōno bez Terry’ego Pratchetta. Pisōł ci tyż łō nich jedyn istny Anthony Piers we łozimnōstym tōmie pod mianym „Xanth. Fa.” Te Gargulce sōm bezmać takōm łodmianōm trolli i skuplowane tyż sōm ku tymu jece ze wampiyrzami.

Poczōntki wampiyrzōw nie sōm tak do łostaka znane a idyjō, co kōždy ze klanōw bōł założōny bez jednego ino wampiyrza nie je tak blank pewnō. Ze tymi wampiyrzami to monej bōło i tak, co jakisik tam rzymski wojōk Longinus stōł ci sie tym łoszklwym wampiyrzym zarōzki po tym, jak przebodnōł bok Krystusa na krzyżu ale tak richtik to tym blank piyrszym bōł hrabia Drakula (łō kerym gryfnie pisōł Bram Stoker we takim rōmanie „Drakula”) abo takō tajymnō postać wydzmy Crone. Bōljece tyż jedyn Francois de Fou, kery wandlowōł sie ze arystokraticznyj familije ze pōłnocy Francyji ze miyjscowości łō mianie Fou. Żywobycie śmiyrtylne napocznōł bezmać śtyrnōstygo kwiytinia 1770 roka.

Nō ale, można richtik styknie tyj gyszichty i wrōcōmy sie do naszych łowiyczek. Te Gargulce, ta łodmiana trolli jakosik ci sie przimiarkowała sie do życiō na miyjskich dachach. Neści te Gargulce skrojcowali sie ... dejcie pozōr! ... ze riinami na srogich miyjskich chałupach i zōmkach. Ludzie godajōm, co za jōdło majōm briwy, cukrōwy abo grochowiōki. Niy gōrdzōm inkszymi ptōkami abo i tyż mantopyrzami, flyjdermałsami. Przepuszczajōm tyż ściykajōncō woda bez dakle do gynstych cedzitkōw we swoich pycholach. Poradzōm tyż bryfnie gōdać, chocia łozewrzito do mola fresa sprōwiō, iże jich niy idzie spokopić. Jejich miana wandlujōm sie łod placu kaj sie ftory śnich usadowiōł na tyn przikłōd Gzyms nad Broad Wayem. Szło tyż łō nich mocka poczytać we takim cyklu ksiōnżek łō „Straży Miejskej Ankh-Morpork” kaj je jedyn ci Gargulec, kerego mianujōm Rzygacz.

I tym tupłym dokulwitali my sie do tego, coch tak na isto kciōł sam łopedzieć. Mōmy przeto gargulce abo inakszij mianowane: rzigōcze, garłōcze cy plwōcze. I sōm ci to szykowniste, łozdobne, wystyrczōne poza lico muru – łostatek rinny dachowyj ze kerego woda dyszczowo mō frajny wypływ. Nōjsōmprzōd byli to kamiynianne, niyskorzij balaszanne rzigōcze. Wczasach „gotyku” we Francyji przibiyrajōm ci łōne fantazjyrne formy: ludzkich gymbōw, gadzinowych fresōw i inkszych fantazjyrnych stworōw. Na tyn przimiyr sōm take gargulce na srogij katyjdryze Notre Dame de Paris (Katedra Marii Panny) we Paryżu. Jō już kejsik, niy tak blank dōwno tymu pytōlech sie eżli ftoś swōs widziōł już kej na prōwda dziobła? Joch go widziōł ! Tyrczōł na wiyży tyj razinku katyjdry Notre Dame de Paris łoparty łō bajera. Jejigo gowa spiyrała sie na gracach a krzidła byli blank sklapniynte. Lica miōł wyblyszczōne, a spōmiyndzy niysnożnygo trzepaka miōł wyszibniynty lynzyk. Ze cōłkōm powōgōm i zastarany zaziyrōł, gawcōł sie na Paryż łozciōngniynty pod niym. Stynżały i sztajfny styrcy we tym miyjsku już

chnet tysiōnc lōt i raduje sie widokym wybranygo miasta łod ftōrygo niy moge łoderwać wejzdrzyniō.

Kukołech ci na tego dziobła na tyj katyjdrze Notre Dame de Paris i blank ci mi sie niy wydōwōł aże tak festelnie bodlawy jakech sie go forsztelowōł. Jużech we życiu widziōł barzij łoszkliwe, barzij giździorskie fresy. Łōn ci we tym kamyniannych ślypiach niy miōł ździebka, niy miōł ciynia trijōmfu; wyglōndōł na starego, zmochanego i usiotanego letkimi zwyciynstwōma i włōsnym piykłym. Boroku, lichoto, ty stary Belzebubie ! Mianowali cie kejsik panym fligōw i kopruchōw (ze hebr. Baal-Zevuv) abo tyż łod bōżka Baala mianowali cie panym podziymio i podziymnyj wody (sem. Baal-Zebub). Niy urodziōłes sie ty ze kralami, ze pazurskimi a dyc żysz ze krzidlami, ale Pōnbōczek uczyniōł, stworzōł ze cia dziobła jak cie ściepnōł do piykła i nakōzōł ci byc wachtyrzym przeklyntych i sakramynckich duszycek. Niy stōłbyś ty jankorny boroku na szyndziołowym dachu łod chnet tyziōnca lōt pojstrzōd sumeryjōw i norywnych dyszczōw, kejby ci to sprōwiało uciycha i srogo frojnda. A pewnikym niy je letko byc dziobłym, kej sie je urodzōnym jako krzidlaty duch rōwny bogōm. Czamu to ty, ksiōnża ćmoku, niy zagasisz tego łognia diobelskiego we swoim podziymnym krōlestwie jak gasi sie paliczkiem świycycka we kościyle i se niy siedniesz pojstrzōd nōs we jakim szykownym, srogim miyście? Po tylich latach we takim jakimsik szumnym mieście miywōł byś sie jak pynzjōnista, ftōry cōłki dziyń miarkuje ino ło jōdle, ślepaniu i sztaplowaniu pijyndzy.

Nō, dobra, styknie! Te wszyjskie rzigocze, gargulce łozpowszechnyli sie na cōłko Ojropa. We Polsce i sam u nōs na Ślōnsku tyż jich mōmy dosik pōrã a nōjciykawsze wiydōm sie ze „renesansu”. Byli ci łone rychtowane i na budōnkach świycyckich, i na roztomajtych kościōłach i katyjdrach. Na isto mocka jich je we Gdańsku, Krakowie ale i sam u nōs. Festelnie gryfny gargulec je na wiyży kościōła Nōjświyntszyj Mariji Panny we Katowicach. Ale dlō mie nōjgryfnijyszy je tyn, kery styrcy na mauzolyjōm Donnersmarckōw we naszym Świyrklańcu. I tym tupłym przikulwitali my sie łod roztomajtych trolli, wampiyrzy i inkszych maszkarōw na nasz plac, na Ślōnsk kaj do dzisiōj idzie ujzdrzić gryfne gargulce abo rzigōcze!

Ojgyn z Pnioków